

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusų ir i Austriją 2½ auks.
i Ameriką ir i kitas svetimas
žemes 4 auks.

i Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 feningių.

IŠEINA KAS MĖNESIS VIEŅĄ KARTĄ.

Mūsų reikalai.

Koki yra mus siekiai norai ir reikalavimai, kiekvienam galime atvirai pasakyti. Mes visi trokštame, kad mūsų buvis pasigerintu t. y. kad mes būtume pavalgę, apsirėdę, kad turėtume prieglaudą ir atsilsį, kad galėtume užlaikyti savo sveikatą, kad galėtume pagal savo norą pasimelsti ir gražiai pasilinksinti ir tt.

Svarbiausiu šaltiniu mus turtų ir laimės yra žemdirbystė, dėlto pirm viso ko mums reikia rupintis pakelti žemės našumą, pagerinti gyvulių auginimą, gyvulių veislę, javų sėklą ir tt. Žinoma, prie žemės dirbimo reikalingas yra supratimas daugelio dalykų: reikia mokėti, kaip žemę idirbti, kaip ją imėžti, kokią sėklą sėti ir kur ją sėti, kaip gyvulius auginti ir tt. Norint gerai prižiūrėti ukį jau mums dabar neužtenka senoviško budo ukavimo, bet reikia manytis tvirti ukį pagal naujesnius mokslo parodymus ir pamokinius. O reikalingas žinias apie tą dalyką galima įgyti lengviausiai iš tam tikrų raštų ir pamokinių.

Norėdami daugiau turėti pelno iš savo ukio, turi ukininkai teip-gi teiktis i draugystes visokiems reikalams užganėdinti: pinigais pasigelti, javams pirkti ir parduoti, mašinoms įsitaisyti ir tt.

Be to ukininkai turi teip-gi reikalus kaip parapijoms. Čia jie turi daug pragaišties dėl neišsupratimo savo reikalų, dėl tamsumo ir neapsižiūrėjimo. Rinkimas vaitų ir bažnyčios užveizdų yra suvis netikės ir dėlto vedimas valsčiaus ir parapijos reikalų yra dažnai pavestas ne žmonių užtarytojams, bet žmonių skriaudikams. Kasos valsčių veik visuomet tuščios, o kasos parapijų yra įsteigtos tartum ant juoko, nės jose niekad nėra pinigų. Visas neparankumas tokio dalykų stovio apsiereiškia ypatingai atliekant koki nors svarbesnį reikalą už sudėtus valsčiaus arba parapijos pinigus. Pasirodo, kad mus žmonės ne moka prižiūrėti savo turto ir per tai daug jų pinigų

nueina ant vėjo. Mokslinincios mūsų netikusios. Turėjom mes gerus įstatymus mokslinincioms Aleksandro II, bet per savo tamsumą davėm tuos įstatymus maskoliams išnaikinti. Dabar turime kiek imanydami rupintis atitaisyti, kas mus neprietelių pagadinta; turime i savo mokslavietes įvesti lietuvišką kalbą ir naudingus mokslus, kad mūsų sunkiai uždirbti pinigai neitų ant nieko.

Be to reikalai labdarystės yra pas mus veik suvis apleisti ir šelpimas vargdienių, ubagų, ligonių daro žmonėms daug baldos ir neparankumo, o mažai naudos. Daug pragaišties turi žmonės teip-gi dėl neišsiaištinimo savo tiesų ir įstatymų. Bėgalinės provos, vaidai, nesutikimai ne tik tarpe kaimynų, bet ir tarpe giminių, tarpe tėvų ir vaikų daro bereikalingus žygius ir naikina žmonių turtą. Supratimas savo tiesų ir įstatymų gali iš dalies apginti mus nuo išsiskokimo viens kitam, nuo pažeidimo svetimų tiesų...

Prekėjai arba vaisbunai mūsų, amatininkai ir prasti darbininkai šiame laike ir-gi reikalauja daug mokslo ir išmanymo, idant priderančiai užsilaikyti galėtų ant šio svieto.

Pasigerinimas mus buvijo daugiausiai priguli nuo mokslo, nuo supratimo savo reikalų, nuo sutarimo terpu savęs, žodžiu sakant, nuo apšvietimo ir nuo vienybės. Juo didesnis yra žmonių apšvietimas, juo geresnis yra jų gyvenimas. Dėlto visos šalys rupinasi apie savo apšvietimą ir viešpatystės palengvina įgijimą apšvietimo, platinamos naudingas knygas, daleisdamos išskirti knygynus visokias naudingas draugystes, įtaisydamos nedėlinius naudingus skaitymus ir tt.

Vienoj tik Lietuvoj trukdamas yra apšvietimas. Lietuviška spauda yra uždrausta knygos persekiojamos, mokslinincios niekai, mokintojai tamsūs. Uždrausdama mums spaudą, valdžia tuom pat trukdo pasigerinimą žemdirbystės, prilaiko tamsybę, betvarkystę valsčiaus ir parapijos reikalų, žodžiu sakant, pustyja kelią

pasigerinimui žmonių buvo. Jieškodami ir trokšdami apšvietimo, mes stojame į kovą priešais valdžią, ir ta kova tęsiasi jau daug metų ir kas metams darosi atkaklesnė, smarkesnė. Da ir šie nauji metai užspėjo mus besikovojant už savo brangiausias tiesas, kurias mums stengiasi atimti Maskolijos valdžia. Bet bereikalingas jos darbas, mes lietuviai jokių būdu neapsileisime ir nepasiduosime! Kovokime drąsiai toliaus, nės pergalejimas netoli jau! Pereitų metų laimėjimai lai sustiprina mus viltis ir pasitikėjimą, kad įmus kova neužilgo turi pasibaigti laimėjimo adyna dėl mūsų! A.

Lietuvos šviesuoliams!

Ko tvirtinot mums nulat; mokslas reikalingas, Mokslas jus sunkiam vargui vaistas stebuklingas? Ko žodeliais gražiausiais mus gundėt kas sykis: Tamsuoli, eik prie knygos, tamsuoli, mokinkis? Ko siulėtės jus patys parodyt mums kelią, Kuris naktį prašalįs, duos giedrią dienele? Nusidirbė, nuilšę ir da prakaituoti, Skubinome įgyti, ką žadėjot duoti. Ir, ištiesę prie jusų mus rankas puslėtas, Tarėme: kur tas mokslas jusų pažadėtas? Duokite mums jį, broliai, mes trokštame jojo! Tą syk jus garsus klyksmas staigu apsistojo, Kas-žin kur išsislapstėt tartum niekadėjai, Ir žadėjimus jusų išnešiojo vėjai...

* * *

Kam jus ėmę suardėt mus širdžių ramumą, Priminę mums Lietuvą, pareigų šventumą, Kur Lietuva-tėvynė uždeda ant mūsų? O! dėl Lietuvos — šaukėt — negailėkim trusų, Aukų, pasišventimo! Nesiduokim skriausti Ryjikams tautos mūsų! Verskim juos pajausti, Kad mes gyventi norim! Į kovą! Nežusim! Tik eikite su mumis, mes jums vadai busim! Tada užsiliepsnojo mus šaltos krutinės Ir stojome prieš skriaudą žemelės giminės. Kada-gi priešiai stvėrė draskyt mus, apnikę, Jus, kaip niekšai, pabėgot, mus vienus palikę! Mus iš tėviškės tremia, kalėjiman ima, O jus?... kas žin, ar matot mus pasišventimą...

* * *

Arba jus numalšinkit sujudintą protą, Užgesinkit išnaujo mus širdį liepsnotą, Arba, stoję į eilę, kaip tikri vadovai, Švieskit mus ir neduokit gest padėtai kovai! Bet, mus sykį sukurstę, vienus nepameskit — Žadėjot vadais buti, tai grįžkit ir veskit!

(Iš „Lietuvos šviesuoliams“)

Našlaitė.

Ne pasaka.

Parašė Lazdinų Pelėda.

Kaime jau buvo sumigę, tik Bagdono bute pro langą šviesulėlis spingsėjo. Niekas nė nesistebėjo, nės jau paprato per dvejus metus tą šviesulėlį matyti. Teip, jau dveji metai, kaip pati Bagdonienė smerčio laukė nesulauk-dama. Tik sena Jonieška, gailėdamasi brolienės, kas vakaras, savo vištas palesinusi, bėgo čionai nakvoti. Netoli buvo jai eiti, nės prisilaikė pas kaimyną Bernotą. Nereikėtų teip vienai buti Bagdonienei, — turėjo vyrą. Už girtuoklio išteko; tėvai grynė, nenorėjo leisti; o ji — eit ir eit. Kas moteriškę perkalbės, kada užsi-geidžia tekėti? — Tur buti niekas. Dėlkoėjo? Ar mylėjo? Tiesą sakant — ne. Žadėjo negerti, jeigu ją gaus, — pasigailejo irėjo. Tarė, savo kantrybe ji pergale: ant gero kelio išves; bet nežinojo, kad pritruks pajiegu, ir ji puskelėje pasiliks, — o jis eis savo keliu, kaip ejęs.

Nevieną kartą mėgdavo jįsai girtas pareiti, daugiau į gyvuoli, ne kaip į žmogų panašus. Ji ir tuomet, jo kojas apkabinusi, maldavo, kad nusiliautų. Jis tai valandai žadėjo, o paskui vėl gėrė. Ji rupinosi, verkė — beverkdama ir ligą igavo.

Vargingas buvo jų gyvenimas, nės ne į vieną vietą abudu šlavė: ji šlavė, o jįsai blaškė. Kad ir dideliame gyvenime — o kitą kartą maž kas bebuvo. Aruodai tušti, gyvuolių teip-gi nė kiek buvo. Dabar jau į pačios kraiti įsisuko ir maž nė visų su savo draugais girtuokliais, pragėrė. Nė vienos seredos nepraleido namie: toj dienoj buvo turgus miestelyje — girtuoklių prašmintinis. Kiekvienąkart tik ant rytojaus pareidavo namo. Kur nakvojo, kas gal žinoti: po žydo stalu, jei žydas susimylėjo ir už durų jo neišvilko — už karčiamos durų.

Trylika jau metų teip vargo, vis turėdama viltį, kad geriau bus. Tankiai mislyjo: duos Dievas — nusiliaus. Bet jis visiška to nemislyjo. Kaip ta žolelė, neturinti kur užsi-vynioti ir augti, veizėdama į dangų, vargingai raitosi ant žemės, iki lietus nesublaškys ir karšti saulės spinduliai nesudegīs, — ji vargo sunkų vargą viena pati, nerugodama, nekeik-dama. Vieną širdies atgajį turėjo, tai vienatinę savo dukrelę. Augino ją, gero mokino. „O kad ji mirs, kas bus?“ tankiai savę klausė, bet atsakymo savo galvoje nerasdavo. Dėlto, jausdama dabar galą savo vargų, buvo užsiru-pinusi. Tankiai Jonieška žodžio iš jos išgauti negalėjo ir sėdėjo per ilgus vakarus vienos dvi, kaip nebylės, o Roželė snaudė pas pečių, apkabinusi kelius ir galva į abi puses linguo-dama.

9427

Ir šiandien sereda; jo nėra.... Dienelė praėjo, jau vakaras... O nė jau ne vakaras — jau naktis. Jo nėra... Ligonė į langą veizi: aušrelės laukia; jai teip prailgo ta naktis — rasi paskutinė. Kas-žin-kas barkštelėjo į langą... tai vėjas judina obelies šakas; ir vėl nieko negirdėti, tik vėjas, į čukurus įpuldamas, vadžioja liudnas dainas. Nieko nėra... Bagdonienė tokia nekantri šią naktį: nuo daikto žvalgos ir dusauja, o dusauja. Jonieška priešo prie lovos.

— Kas yra, brolienėlė? Ką skauda?

— Nieka neskauda.... Laukiu... jo... paskutinį kartą pašnekėti noriu. Rasi mirštančios prašymas didžiau širdį jo sugraudis... rasi... rasi jau ne manęs, tik savo vaiko pasigailės. Man ne ilgai ant svieto buti... da šią dienele, o ryt bus, rodosi, sudie šiam svietai...

— Rasi duos Dievas pagyti — ramino Jonieška.

— Ei, kam niekus kalbėti; jau valandomis dvasios neatgaunu.... trokštu. Kunigėli paveikite, da su vyru pašnekėsiu, tą mažulėlę mano peržegnosi, ir gana....

Jau švito; ligonė užsnudo, ir Jonieška, kailinius po galva pasikišusi, ties langų ant suolo užmigo.

Saulėlė tekėti pradėjo, o jedvi da miegojo. Rasi ilgai teip butų miegojusios, bet jas pabudino didelės trenksmas. Jonieška pašoko nuo suolo, pribėgo prie durų ir kuogreicžiausiai atsklendė sklenstį. Uždurėje stovėjo Bagdonas be kepurės, baisiai visas supurvintas, vos ant kojų nustovėti galėjo. Per slenkstį peržengti taikėsi, bet nesiseke. Paėmė piktumas:

— Rupužės, rugstate!... žinai, gaspadoriaus nėra. gal patinginiauti!....

— Tai buk: niekas nevaro! — atsiliepė Jonieška.

— Nelok, nės dantis išrinksiu! — kumsčia suspaudęs, artinosi — aš tau!... I tą tarpą suklupo ir parvirto.

— Ai... ai, gyvatės! tegul pagisiu, pamankštysiu jus... pa...

Jonieška įėjo į vidų, ligonė nemiegojo.

— Ar parėjo?

— Parėjo...

— Girtas?...

— Teip, girtas...

— O, Dieve! Dieve!... Jonieškėle, nubėgk pas Domeiką, prašyk, tegul kunigėli parveža — prašyk!

Jonieška pažvelgė į Bagdonienę: balta buvo, kaip drobė balčiausia.

— Galiu, galiu, jei nori, — kunigėlis ne-numariš, jei Dievas laikys.

Apsižvalgė ir apsisiautusi išbėgo. Bėgo greitai; kojos šalo: žolė, kaip visada rudenį buvo apžarmojuusi.

Neilgai trukusi parbėgo; reikėjo apsisvalyti. Langą nuplovė, stalą nušluostė, o Roželei aslą išluoti liepė.

— Ar išvažiavo kunigo? — paklausė Bagdonienė.

— Išvažiavo, brolienėle, iš... tuojau parveš.

— O jis kur?

Dabar ir Jonieška atminė, juog jis po durimis gulėjo; reikėjo jį iš ten atimti.

Duris pamaži pravėrė. Bagdonas gulėjo kaip gulėjęs; tik nemiegojo; bet nesikėlė: rasi mislyjo, lovoje besivoliojas.

— Na! ar nekelsi, biaurybe! tu! gėdą bent turėk! pati miršta, o tu latrauji! Oi brolau, brolau! užmokės tau Dievas, tu savo atrasi, nemislyk!... Kelk! Tuojau kunigas parvažiuos; nėr kur įeiti, o tu guli, kaip ta kiaulė, prisprogesl!

— Kunigas?... Ar velniai čia jį ves? ką jis čia dirbs atvažiuavęs? — bumbėjo keldamas nuo žemės.

— Dar nežinai, judošiau! tigi pati... — ne pabaigė sakyti, į priemenę įėjo trys moteriškės ir vyriškis.

— Tegul bus pagarbintas Jezus Kristus.

— Ant amžių amžinųjų, Amen, — atsakė Jonieška.

— Ar jau parvažiavo?

— Ne da; prašom į vidų.

Žmonelės suėjo kaimininę lankyti, o vyrai liko priemenioje. Bagdonas truputį susigėdinęs pas kaminą stovėjo, o kaimynas Stankus tarpduryje pypkę iš-reto traukė ir į Bagdoną veizėjo. Nisijuokė ant galo ir tarė:

— Oi, kaimyne, kaimyne, kaip tamista savę žudai bereikalo....

— Čort! — atsakė Bagdonas, su ranka pamojo ir pradėjo žvalgytis po priemenę. Paėmė, viedrą nuėjo; pasisėmęs, įpylė į lovį ir prauštis pradėjo; vos prie lovio stenėdamas prisilenkė.

— Na, tarė Stankus: tamstą, kaimyne, gerai — kas pavaišino, vos pasilenki; draugija įkarklavo ir... dažyves paleidai... Kad ir pasiduosi!... Cit! — pirštą į aukštį pakėlęs, tarė Stankus — rodos važiuoja!... teip važiuoja! —

Pypkę į kišenių įkišo; balsiau suskambėjo varpelis ir kunigas įvažiavo į kiemą.

Moteriškės suklaupusios pragydo „tegal bus pagarbintas“, o kunigas, iššokęs iš vėžimo, stačiai, nesizvalgydamas, įėjo į vidų. Bagdonienė, iš-eiginiuose drabužiuose, klupojo prie stalelio, parėdyto į altoriaus vietą.

Duris uždarė . . . Ilga ir graudinga buvo ta paskutinė išpažintis, nės, kaip duris atidarė, seno kunigėlio akise žibėjo ašaros . . . Nieko niekam nesakė, tik Roželę verkiančią priglaudęs ramino, tardamas:

— Dievo Švento valia — neužmiršk jo ir jis tavęs neapleis . . .

Bagdonas nedrąsiai prie kunigo prisitartinio ir į ranką jam pabučiavo:

— Tėveli dvasiškasis, ar ilgai bebus?

Kunigas į Bagdoną paveizėjo ir ant valandos akys jų susidūrė.

— Nebijok, lyg kitos seredos liuosas busi: galėsi nebręžti namo — nieks nelauks! nieks! — ranką savo iš Bagdono rankų ištraukė ir į vežimą sėsti ėjo. Atsikusęs da „tegul bus pagarbintas“ visiems pasakė. Kunigas įsėdo, Domeika arklius sukirto ir vienu vėju iš kiemo išlėkė. Ant kiemo liko Stankus ir Bagdonas, užsirupinęs, piktas ar liudnas — negali žinoti. Moters Bagdonienę į lovą atgal paguldė. Balta ir dabar buvo, kaip mirusi: nuvargino ją ta išpažintis paskutinė; valandomis trokšti pradėjo.

— Rožele!

— Roželė priėjo. Bagdonienė kryžių šventą ant jos padėjo.

— Rožele mano, tegul Dievas tau padeda . . . pasiliksi viena, kaip paukštėlis lizde . . . buk gera, mylėk artymą ir Dievą. Atmink: ateis valanda — susieisime, atmink, kad neišdyktum . . .

Roželė verkė, ir Bagdonas verkti pradėjo . . . Nedrąsiai, kaip vagis, išlanko į vidų ir atsistojo gale kojų prie lovos. Atsistojo ir veizėjo į tą išbalusį veidą pačios; valandomis, akis nuduręs, dumojo. Rasi norėdamas savę išteisinti, įieškojo atmintyje, kuo galėtų apkaltinti savę pačią. Ir grįžo į tolymus, į pirmus metus gyvenimo su pačia. Paėmė ją nuo tėvų, kaip kvietką iš darželio nuskynė: tokią buvo jauna, nekalta . . . Teip, jis paėmė, parsivedė į vargą, į rupestį, paniekino ją; o prieš Dievą prižadėjo jos vadovu būti; mylėti ir neapleisti . . . Ar mylėjo? . . . Kiekviename varge ji buvo kantri; ji norėjo jį vesti geru keliu, ji — silpna žmona . . . o jis bėgo nuo jos žodžių į karčiamą pasiguosti savo draugams. Rasi da butų mislis ir savo darbus perkraatinėjęs, bet ligonė ant lovos pasijudina ir atsisėdo — pamatė vyrą.

— Išsipagiriojai jau, tėvai! gerai, norėjau sudie tau pasakyti . . . teip, sudie ant šio svieto! Nebijok, nebsakysiu, kad negertum . . . nės žinau, kad meluosi . . . Apgaudinėjai mane tryliką metų . . . Prižadėk atiduoti Roželę Jonieškai ir kas liko mano parneštą drabužių. Ar prižadi?

Bagdonas nieko, nesakė; per usus jam ašaros rietėjo. Bagdonienė į jį veizėjo;

— Ne verk nors šiandien; laiko nėra . . . saulė leidžiasi, o rytojaus ne kožnam sulaukti . . . sakyk! sakyk! . . . aš tavo ašarų mačiau ir žinau, kas tai yra girtuoklio ašaros . . . sakyk, prižadėk! . . .

— Prižadu . . .

— Dabar sudie! Tegul Dievas atleidžia tau, kaip aš tau atleidžiu! . . . — Pradėjo kosėti ir trokšti . . .

Jonieška žvakę uždegė.

— Ne, ne — tarė — pavadinkite Liudviką; tegul jis maldas skaito, tegul aktus kalba — nieks teip nemoka, kaip jis.

Jonieška brolių pastumė:

— Bėgk! . . .

Išėjo; už valandos parėjo, vesdamasis jauną vaikną:

— Tegul bus pagarbintas . . .

— Ant amžių amžinyjų, Amen, — atsakė ligonė, ir jos akys nušvito. Ranką savo baltą prie jo ištiesė:

— Liudvikėli! — tarė — aš tavęs prašysiu, jei Jonieška mirtų, tu mano dukrelę poterių išmokink, ir Dievą mylėti, ir knygą skaityti, kaip pats moki. Jei ji tavęs verta bus, paimk ją ir vesk, kaip pats eini . . . Nuo dvaro sergėk ir nuo dvariškių . . . Dabar kalbėk aktus . . .

Liudvikas pradėjo kalbėti. Bagdonienė kelis kartus į jį paveizėjo; akise jos blizgėjo ašaros. Ne vieną vakarą, kad vyras po karčiamas girtuokliavo, jis jai skaitė šventųjų gyvenimą, ar kitas knygas — ir tildė verkiančią širdį ir mažino to gyvenimo skausmus. Dėlto ir dabar paskutinėje valandoje norėjo jį matyti.

Bagdonienė vėl orą grobstė, neatsigavo. Vėl uždegė žvakę ir įdave ligonei. Žvakė degė šviesiai ir vienodai, rodė visiems, kad ligonė miega . . . Žvakė pradėjo virpėti ir krypti . . . jau nustojo, ligonė paskui Liudviką kalbėti, gulėjo ramiai . . . da vieną kartą sunkiai, sunkiai atsūdusėjo ir ant pogalvio nusileido. Sudrebėjo visa ir akis atidare, kad paskutinį kartą paveizėti į dukterį; dvi didelės ašaros nurietėjo per užsalusį veidą — tai nuopelnas šio svieto.

Bagdonas stovėjo gale kojų, kaip stulpas, ir rasi teip da ilgai butų perstovėjęs, kad Jonieška nebutų pradėjusi barti:

— Po laiko niera ko gailėtis! Giedotojų veizėk, Liudvik, neišleisk: kas kalnų maldas mels; ant varpu neš „skubiai! . . . Ir aš rėkčiau, jei butų kada . . .

Bagdonas išėjo, o ji pradėjo įkapes veizėti. Nuėjo į klėtį, skrynę atidarė — tuščia buvo, kaip iššluota. Atidarė antrą, antros gale rado porą sąjonų, juodą kikliką ir saują skudurėlių — daugiau nieko; visur tušti pašaliai. Raištelį

visur jieškojo — niekur nerado. Jonieška pečius traukė.

— Rožele! Rožele!

Mergaitė atbėgo;

— Ko klausai, tetute?

— Raištelių jieškau, niekur nėra! ar nežinai, kur mamytė laikydavo?

— Kad neturėjo, ką laikys! . . vieną tėtuliuką sakėsi pametęs, antrą Bernotienė už skolą atsiėmė, o vieną da baltą palaikėli mėgdavo raišiotis . . .

Jonieška pečius traukė:

— Neturėjo! sako . . . man nepasakysi: mačiau ir žinau . . . Saugok Dieve nuo tokio nusibaigimo! — tarė drabužius imdama. Iš klėties išėjo abidvi.

— Uždaryk, Rožele, mano vaikele, kletį, nės visokio svieto bus — tuos pačius skudurus da kas išneš.

Roželė ėjo paskui ją, kaip nenorėdama. Jonieška glaudė mergelę ir tildė. Bet ne motinos buvo tas glaudims: svetimą ranka niekados nebus tokia — kažki kaip norėtų, nepriglaus teip maloniai, kaip motina. Dėlto šią dieną našlaitei ašaros nedžiuvo; jos širdelė numanė, kad ant šio svieto ne tur jau nė kam pasiguosti, nė nuliudusi pagalbos jieškoti; dėlto vaikščiojo ne sava.

Subrėško jau. Laidotojai rinktis pradėjo. Visi kaimynai ėjo velionės lankyti, nės gerai su visais gyveno. Bagdono nebuvo; su pavzvais kaip išėjo, da nesugrįžo . . . Parėjo ir jis. Nesuprantama baimė ėmė jį, kiek kartų prie mirusios pačios prieiti jam reikėjo; dėlto-gi i Liudviko vietą dvaro arkliams ganyti pasamdė, o jį i savo vietą gaspadoriumi laidotuvių padarė. Juodu tik su Jonieška ir sukosi. Liudvikas mirusios lavoną ant lentos padėjo. Ši vakarą pirmą kartą jis ją apkabino, nuo lovos keldamas. Tamsu buvo, nieks nematė, kaip jis pabalė; dantis sukandęs kentėjo. Kas jo širdyje dėjos — jis pats tik žinojo.

Kas tai buvo, kad širdis teip gelė? Rasi mylėjo? Ne. Kaip galėtų mylėti moteriškę ištėkėjusią? jis tos mislies neprisileido. Gailėjosi jos, kol gyva buvo; mėgdavo jai sustabdymui jos širdgelos skaityti žiemos vakarais; priprato, ir ne dyvai, kad sunku būtų persiskirti ant amžių. Niekada neišsidavė jai, kad jam teip brangi buvo, bet ši vakarą pirmą kartą negalėjo suvaldyti savo širdies. Vienok, kad uždegė žiburių ir taisėsi kalnus giedoti, nieks nieko nenumanė: nuo jo akių ašaros nudžiuvo, ir už stalo sėdosi prie maldų. Balsas jo vėl buvo vienodas ir nedrebėjo.

Ši vakarą Bagdonas daug kartų girdėjo šnekant:

— Dėkavoti Dievui, žmonelė pabaigė savo vargus.

Kiti, veizėdami i numirusią tarė:

— O, Dieve! ką tas bedušis iš jos padarė! . . . Čia nukentėjo — tenai nebkentės.

Daug tokių kalbų gavo išgirsti; kaltas buvo . . . kentėjo. Atsibudo jo sąžinė; rasi ir norėtų pasitaisyti, bet jau pervėlu. Gėda jį ėmė ir gailėstis; nieko prie pagrabo nesikišo. Jonieška su Liudviku visą tvarką vedė. Tik iš ryto, neverčiamas, eglėlių parnešė ir vežimą pataisė kunui vežti. Tą dieną nuvežęs, da parvažiavo draugė ir negirtas, bet vis truputį išgėręs.

— Koks velnias gimė, toks ir sprogs — pratarė Jonieška.

Kaip per miglą po triobą žvalgėsi, bartis norėjo, bet neturėjo ant ko numesti piktumo — pačios jau nėra. Sesers bijojo: ta, už jį vyresnė, nuo mažų metų viršų ant jo turėjo, mėgo kartais pagandyti ir apstumdyti; dėlto, prieš Joniešką nedrįso skerėčiot. Ant suolo pas langą sėdėjo ir sunkiai dusavo. Už tai rytmetį po laidotuvių nieks Bagdono nematė. Jo draugai kaip imanydami ramino bičiulį sunkiame rupestyje. Žmonės po tris rieškučias žemių ant karsto (grabo) metė ir paskui kunigą pradėjo namo traukti. Tik mažos mergelės nuo kapo nutraukti negalėjo; prikritusi prie žemės verkė savo motinos. Ją vieną turėjo ant svieto, tėvo kaip butų nebuvo. Po kelias dienas nepareidavo namo. o kartais per visą sanvaitę. Tuomet kaiminkos patikusios teiravosi. Roželę, kur tėtė? Ji visuomet atsakydavo: „nežinau“, nės motina tiek tik leido sakyti.

Motina visai nenorėjo, kad Roželė kur nuo savo triobos toliau vaikščiotų, net prie kaimo vienmečių nelabai leisdavo. Roželė, nenorėdama motinos rustinti, daugiau laikėsi namie, priprato teip, ir gerai buvo.

Kartais vakaro laike kaimo ar dvaro vyrai kad pradės budavo dainuoti, ji, ant tvoros pas gluosnį sėdėdama, klausė tų dainų ir niekada prisiklausyti negalėjo. Graudi gaida žemaičių dainos jos dvasioje kaip linguote lingavo ir ant valandos nešė ją i kitą svietą, o kartais širdyje pasidarydavo neišpasakytai ilgu. Tokioj valandoj, kad paklaustų kas, ką ji dumojo, — nebūtų mokėjusi atsakyti, nės kalboje nėra tokių žodžių, kurie galėtų išreikšti tuos jaunos dvasios pageidimus. Motina viena suprasdavo — jug ir ji buvo jauna, tik be laiko pavyto, kaip žolėlė pievoje dalgio papjauta. Matydama dukrelę užsimislyjusią, klausė jos:

— Kas tau? ar sergi?

— Nesergu, tik ilgu, mamyte, teip ilgu, kad dvariškius išgirstu dainuojant . . . norėčiau ten kėgti.

Motina galva palingavo ir tarė:

— Ne pikto, bet gera tau noriu. Pasi-stebėk, mano vaikeli, vakaro laike sukursi

ugni, kaip mažos plaštakės puola staciai į aną: vienos krinta į žarijas ir tuoju sudega, o kitos, nusvilusios sparnelius, krinta ant žemės ir raitosi, iki nenusiraito, negalėdamos su savo draugėmis lakstyti ir prie jų pritikti. Saugokis dvaro ir dvariškių ir atmink senų žmonių priežodį: dvaras nėra kaimynas, o ponas nėra brolis.

Ir vėl Rozelei, paklausius motinos, nerupėjo dvaras, ir prie gaspadorystės trusėsi; ir vėl gyveno ramiai linksmindamos viena kitą.

Dėlto Rozele negalėjo atverti savo motiną. Visi išvaikščiojo, o ji da verkė ir verkė. Rodėsi viena esanti, niekas nepadyvis; dabar gal verti kiek tik nori.

Bet Jonieški neapleido Rozelės: stovėjo netoli į ją veizėdama; per seną, rukšlėmis suartą veidą ašaros rietėjo. Ne mirusios, bet to vaiko gailėjosi. Į dangų paveizėjo — gana, laikas namo, saulėlė jau žemai. Priėjo prie Rozelės, paėmė už rankos ir tarė:

— Gana, Rozelė, — liauk verkusi; mamytės neatverksi, o gyva į žemę nesmugsi.... gana....

Rozelė nuo žemės atsikėlė irėjo paskui senę. Netoli triobas jau buvo kaip Jonieška pasiklausė:

— O tėvo nėra regėjai?

— Kur tu regėsi — liudnai atsakė Rozelė ir, daugiau nieko nekalbėdama, įėjo į triobą.

— Tegul bus pagarbintas, — pasakė Jonieška senų papratimu, bet niekas neatsakė.

— Dabar gaspadinaukime, Rozele! paršeliai nešerti, bėgk, mano vaike, bulblaiškių parnešk, o aš tuo tarpu, valgyti kaisiu.

Nebuvo laiko tame nuliudime ilgai būti; nebuvo kam už jas dirbti, reikėjo pačioms mažiausią daiktą aprūpinti. Jonieška nelaukė mergiščios be darbo nėra valandos: greičiau širdelę pergels, mislyjo sau.

— Aš, kad mano motinėle mirė, pas ponus auklėjau vaikus. Kas auklei verti leis? jug alga mokama — reikia vaikai linksminti. — nerėkinti. Naktį, iki užmigsiu, galiu paverkti. Ot, gėlė širdi, o kad valios nedaviau — greitai nustojo.

Kad jau visus namie darbus apdirbo, pasivadinusi Rozele į klėtį, rengėsi jos kraitį sudėti į vieną vietą. Reikia apsidirbti, kol laikas: paskui neduos Bagdonas. Ką tik rado uždarę į skrynę ir raktą į kišenių įsidėjo.

— Dabar eisime pavalgyti toje trioboje paskutinį kartą, o ryt kelsimes pas mane.

— Pas tamistą? — o tėtulis?...

— Tėtulis.... tegul namie lieka....

O rasi kitą pačią parves, o pas močiaką karti duona.

Pavalgė.

Rozelė rykus nuplovė. Nuvargusi senė nusiavė kojas įėjo į šoninę ir atsigulė. Po valandos sušuko:

— Rozele! Gulk su manim, lova plati, viena bijosi.

— Nebijosiu, tėtute; gulėk, gulėk... aš pas pečių prasnausiu.

Jonieška nieko daugiau nesakė. Da valandėlę barškino rožančiais, paskui nustojo ir krankti pradėjo.

Rozelė, pravėrusi pamaži duris, išspruko lauk. Naktis buvo tokia graži, mėnesiena, be vėjo. Atsisėdo ant tvoros pas gluosnį ir dumoti pradėjo apie savo praeitį. Isistebėjo į šviesų dangų, į mėnesį, į debesis ir tas žvaigždeles mažas, kaip jos mainėsi ir mirkčiojo. Viena tokia mažulėlė žvaigždėlė krito, palikdama baltą taką ant dangaus.

— Kas-žin-kas mirė, — pamislyjo —... o! Viešpatie, Viešpatie.... Ir vakar tokia žvaigždėlė turėjo kristi, kaip motina mano mirė. Dieve visagalis, kam ją nubraukei?

Verti pradėjo.

Ištolo išgirdo dainuojant. Klausė, o tykas vakaras leido žodžius girdėti:

„Vanduo bėga, per akmenis šoka.

„Kas nemok mylėti — malonė pamoka...
Tolimesnių žodžių nenugirdo, nės kas-žin-kas antrą eilę paėmė ant vamzdelio. Po valandos vėl dainuoti ėmė:

„Viena žvaigždė šviesi, kita da šviesesnė,
„O mano mergelė už visas gražesnė...
— Tai Liudvikas dvaro arklus gano, — pamislyjo — tai jis dainuoja.

Rozelė klausė, iki nenutilo, o kaip dainuoti nustojo, jai tos dainės ar to balso buvo gaila — net vėl verti pradėjo. Žvaigždėlės balo ant dangaus, pradėjo aušti, ir iš upių kėlėsi baltos miglos. Ji toj migloje daug matė, ko kitos akys nebutų mačiusios. Medžiai stovėjo dabar balta migla aptraukti ir spinduliuose tekančios saulės blizgėjo ir mainėsi ororykštės varšomis.

Sukilo rytmetinis vėjalis, pradėjo lapelius judinti ir rasa dideliomis ašaromis nuo medžių kristi.... tartum medžiai verkė, gailėdamiesi praėjusios naktelės....

Rozelė į triobą sugrįžo, pas pečių atsigulė ir užmigo. Atsibudo šoninėje. Langas buvo užleistas su drobule, saulėlė jau buvo augštai. Išgirdo Joniešką po triobą bevaikščiojant ir šoko iš lovos.

— Tėtute, — pradėjo nedrąsiai — bučiau padėjusi, viena vargsti.

— Maža bėda, nekokių darbus ir aš dirbau, nepersidirbsiu. Dabar prauskis ir valgyk, nės kartu bus tai ir pietus.

Rozelė pradėjo valgyti bulbiene.

— Ar parėjo tėtė? — paklausė.

— Tai, ims ir pareis.... duok Dieve, ant vakaro.

ĮNespėjo tuos žodžius ištarti, išgirdo kas-žin-
ką ateinant. Iėjo Bagdonas.

— Tegul bus pagarbintas...

— Ant amžių amžinųjų, Amen! — atsakė
lyg nenorėdama Jonieška. Girtas jisai buvo,
kaip visuomet, bet da ant kojų susilaikyti
galėjo. Svyruodamas priėjo prie suolo ir
sunkiai atsėdė.

— A-a-a... — atsidusėjo, nusispjovė,
pypkę iš kišeniaus ištraukė ir rakinėti pradėjo,
bet darbas tas jam nevyko. Bekrapštinėdamas,
šipulį nulaužė ir pypkę į vidurį aslos sviede:

— A né velnias!...

Jonieška pečius traukė:

— Ko čia siunti? kas čia kaltas?

Jis susigedino ir lengvu balsu pradėjo:

— Seserėle mano mieliausia, ar virei ką
nors šiandien? velniškai esti noriu....

— Kaip nevirsi.... valgyk! Paskutinį kartą
išviriau; reik ir man namo grįžti, gana
beviešėti!

— Seserėle! Neapleisk manęs, pasigailėk...
mergaiki mano ir man be moteriškės sunku...
o tau jug nė gyvenimas, nė kas...

— O vis reik.

— Ką ten reik! dvi vištos ir rainys tai ir
čionai patilps, o be reikalo ir už kampą moki.

Ji klausė, nieko nesakydama. Bliudą
paėmė, viralo pripylė ir ant stalo pastatė.
Duonos atriekusi, torielkėlę su mediniu šaukštu
Bagdonui padėjo. Jis į viralą paveizėjęs,
nevalgė. Emė žvalgytis, kepurę stvėrė ir iš
užstalo kėlėsi.

— Čort! neėsiu! Kam aš esiu? Ar aš
šuo, kad sakydama „lakk“! Kad jau man nėra
kam drauge esti, tai te nebuna! Nusprogdite!
Eisiu po velnių, tiek mane bematykite. Ne
teip buvo, kad mano motinėle gyveno.

Girtuoklio akys drėgti pradėjo.

— Tau rodosi, kad aš.... durn..... kad
gėręs — tarė rėkdamas ne! Kad iš manęs
tyčiojiesi, aš išmanau, nebujuk!

Nosį į tarp pirštų išspraudęs, nušnipstė ir
balsą permainęs tarė:

— Nėra ko padyvyti, kad kartais prie vyrų
lašėlį įtraukiu: mums reikalo kartais be to
negalima atlikti. O šiandien nugirdau dideliai
linksma naujieną.

Jonieškos akys pasidarė šviesesnės:

— Tegul... kas per naujieną? — paklausė ji.

— Sėski kartu esti, tai pasakysiu.

Ji torielką nuo lentynos paėmusi, sėdė
prie stalo.

— Rožele, ir tu artinkis šian, mano vien-
turte dukrelė! Sunaus neturiu, viskas tavo: ir
tas gyvenimas ir viskas, ką aš turiu. Jonieš-

kėle! ar supranti mano kalbą? — burną savo
prie jos per stalą prilenkė ir į akis veizėjo,
juokdamasis — ar supranti?

— Ar aš mažas? Ko čia niekais džiaugtis!
Žemė priguli ponai, o da! tu čia galvoji, kam
ją palikti! Tu pats džiaugkis, vietą turis, ir
veizėk, kad kuomet, drapanas surinkęs, nespruk-
tum, kur akys neša. Kam reik niekus kalbėti!
nė klausyti nenoriu.

Bagdonas visu balsu juoktis pradėjo:

— Kas kaltas, kad tu „kvailė, — tarė. —
Klausyk, aš tau pasakysiu: kaara-a-lius mums
žemę duos — suprask! Nuo ponų atims ir
mums duos. Šiandien susiejau staršiną; jis
sako: Bagdonai, klausyk, ar duotum pusbutelkę,
kad tau kas gyvenimą duotų? Tai jau, sakau,
duočiau ir dvi, tik duok! Jis [sako: o ateik į
„sielską“; šiandien vieną naujieną norime jums
apgarsinti; yra spraukininkas ir asesorius; ateik!
Tiesa, nueinu — „sielskoje“ vyrų, vos gal
persigrūsti. Kaip jau visi buvome, perskaitė
mums karaliaus ukazą, kad mums duos žemę
— žmonėms liuosiams, kurie nuo metų 18..
ją valdė. Tai! matai! Bagdonas kalbėti nustojo
ir veizėjo šypsodamas į seserį.

— Netikiu aš, — sakė ji — už ką-gi
jums duotų? Už ką?

— Už ką? Ir aš tiek žinau. O už ką
mus iš po ponų bizuna atėmė ir liuosais pa-
darė? ką?

— Kas man rupi; tai vyrų dalykas, jiems
apie tai galvoti. Dėl manęs tegul duoda, aš
nepavydžiu, bet man rodosi, kad to nebus.

— Bobų kalba! — Pamojo, su ranka Bag-
donas, paėmė kepurę ir išėjo pro duris.
Nuėjo stačiai per lauką takeliu ant Stankaus,
nės rupėjo jam pasakyti kaimynui linksma
žinią. Tiesa, linksmesnės žinios negalėjo išgirsti
muzikai: šmotelį savo žemės turėti teip norėjo
kiekvienas iš jų. Niekados nesupras šito
muzikų džiaugsmo tie, kurie žemės nedirba
savo rankomis, kurie savo prakaitą į ją nelieja,
kurie jos širdingai nemylė. Daugumas ponų
nesupranta to noro gauti žemę ir stebisi.
Stebisi tie, kurie, turėdami daug, savo žemės
rubežių gerai nežino; tie, kurie ant kelių
mėnesių pervaziavę į savo tėvynę, tiek ją
težino, kiek vakaro laiku apsipirštiavę išeis
pasivaikščioti, neturėdami kur dėti laiko. Tie
pasistebėjo ir gerumu leido mieruoti savo
žemę. Kiti, t. v. plik-bajoriai, kurie skolose
paskendo, benorėdami susiliginti su ponais, tie
ne tik stebėjosi, bet ir pavydėjo. Jie tuojaus
pradėjo karą su muzikais: kuri daug kartų be
reikalo nubaigė tokių plik-bajorių ir muziką.
Dėlko tą karą vedė, negali žinoti, nės kiekvienas
iš tokių plik-bajorių turėjo žemės perdaug, nės
ir tos nė gerai apdirbti, nė apsėti neįstengė
Vienok žemės duoti nenorėjo ir pliko da labiau

belakstydami po kaimą ir po visas peklas, vesdami tankiai neteisingą būlą.

Mužikai tame laike buvo neprieinami. Jeigu ir atsirasdavo bajoras, kurs, gailėdamasis jų, bandė visą padėjimą išgulydyti, tai muzikai klausyti nenorėjo, tardami: „kaip karalius sakys, taip ir bus“. Ant to baigėsi visa kalba muziko su bajoru. Dėlko taip buvo?

Oj, bajorai! bajorai! Jus savęs paklauskite! Ne vienas, perkratęs darbus savo bočių, savo tėvo ir ant galo paties, supras, juog kiteip buti negalejo, nės muzikai maskolius laikė per savo gelbėtojus iš po sunkio jungo. Rodos nebuvo bajoro, kurs numanė, kad jiems reikia buti vadovais tamsios liaudies. Nenorėjo su muziku pašnekėti, kaip su žmogum, ne-to jiems nereikėjo. Muziką matė tik prie darbo, ir niekuo daugiau žmonės jiems nebuvo, kaip tik gerais ar blogais darbininkais. (Toliaus bus.)

Nauja pabudusi iš miego tauta.

Adrijatiškų jurių pakrantėse, Turkijoje, gyvena albaniečiai, taip kaip ir lietuviai, nepriugininti nė į vieną iš didelių Europos tautiškų giminių, jie, kaip lietuviai su latviais, kaip airiai su bretonais, arba baskai tveria visai atskirą tautišką giminę. Iš viso yra jų tiek jau, kaip ir lietuvių, taigi apie 3 milijonai galvų. Kaip lietuviai, taip ir albaniečiai išpažįsta ne vieną tikėjimą, yra jų katalikų, mahometonų ir stačiatikių, bet iš tikėjimiškų priežasčių nėra tarp jų nesutikimų: nors vietiniais vadovais yra dvasiškija tų trijų tikėjimų, bet jie nekliudydami tikėjimo, stengiasi vien kariauti už tautišką tiesą, už albaniską kalbą ir tautystę ir tokiu būdu, prašalinę vieną priežastį galinėją gimdyti nesutikimus, sujungė visus vienos tautos vaikus į vieną šeimyną; jų pajiegos, juo toliaus, juo labiau auga taip, kad jų bauginasi sultans ir taikosi prie jų norų: iš visų Turkijos tautų, albaniečiai turi didžiausią įtakmę ir galybę ir tai tik pertai, kad jie nesidalina į partijas viena prieš kitą kariaujančias; savitarpinę kovą palieka tolesniems laikams, kada bus iškariautos visos tautiškos tiesos.

Šiandien jie jau ne pasiganėdina kalnais ir giriomis savo tėvynės Albanijos, bet platina savo kalbą ir tautystą lygiai į šiaurį, kaip ir į rytus. Albaniska kalba išsiplatino jau per Plovą, Gusiniję iki Hercegovinos rubežių, užėmė apskritį Govi Bagos, perėjo į prigulinę Austrijai Hercegoviną ir toliaus į pietinę Serbiją. Apskričius Kuršumle ir Prozople šiandien jau galima laikyti už grynai albaniskus. Platinime savo tautystės Macedonijoje ir kitose Turkijos provincijose niekur ne patinka pasipriešinimo. 1878 m. jie sutvėrė iš albaniečių lygiai Turkijoje, kaip ir Italijoje ir kitur gyvenančių garsią savo

laikę »Albaniską lygą«, ant apgynimo tautos reikalų. Lyga ta neva likosi 1883 m. turkų išskirstyta, bet ištikro ji kaip buvo, taip ir yra; jos centrališkai viršininkai persikraustė į užrubežius, jos išakymus Albanijoje atlieka vietiniai komitetai. Centrališkais viršininkais yra svietiški apšviestunai, daugiausiai — gi perdetinių vietinių komitetų yra dvasiškieji, tai — gi kunigai, popai ir mullos; ne buvo vienok da atsitikimo, idant kada nors dvasiškieji visokių tikėjimų butų atsisakę pildyti prisakymų svietiškų viršininkų, arba kad kada nors tarp vietinių perdetinių visokių tikėjimų butų užgimę nesutikimai. Užduotė lygos yra kariauti tik už tautystę, reikalauti visur albaniskų mokslinių, albaniečių urėdninkų, todėl kariautojai, nekliudydami tikėjimo reikalų ir gal jungti į vieną būrį išpažintuos visokių tikėjimų. Taip susijungę albaniečiai turi didelę pajiegą, su savo reikalavimais jie drąsiai kreipiasi ne tik prie Turkijos rando, bet turi susinesimus ir su randais kitų Europos viešpatieščių. Nėra tarp jų išdavėjų, kadangi tokios prašalina nuo kelio, nėra ne varžymosi ir kovos už įtakmę, bet yra vien kariaujanti už tautiškų reikalus.

Kada tarp mus užgims toks jau supratimus, kada mes paliausime tarp savęs edęsi už įtakmę ir už nuomones? Mes iki šiol savo pajiegas apverčiame ant savitarpinės kovos, todėl nieko gero ne galime iškariauti dėl savo tautos.

„Lietuva.“

Kun. Stojalauskis ir judėjimas sodiečių Galicijoje.

Gal daugumas girdėjo apie miestus Varšava ir Krokavą, yra tai lenkų miestai. Į pietus nuo jų tęsiasi kraštas teipo — gi Lenkų apgyventas, vadinamas Galicija. Tame krašte maž ko ne visi žmonės kaip ir pas mus — artojai. Pabrikų mažai. Tai — gi galima pasakyti, juog tas kraštas yra kraštu artojų. Pas juos, kaip ir pas mus buvo baudžiavos (lažos, dvarystės), kurios tapo išnaikintos tik arti 1859 m. t. y. 38 metas atgal, o metais aukščiau, neg pas mus.

Pas juos viešpatavo ponai, ponai žnote koki geradėjai, nepasakosiu aš senieji gerai papasakos jauniems geriau, negu aš. Koki ponai buvo pas mus, tokie ir pas juos, toki ir visur: jų veislė visur vienoda.

Tie ponai viešpatavo, kaip sakiau, prieš baudžiavą, teipo — gi ir po baudžiavų. Kodėl po baudžiavų jie viešpatavo tai aišku: Jie yra apšviestiesni, gudresni ir turtingesni, — o ko nepadarys šia gadyne: šviesa, gudrumas ir turtas, ko labiausiai turtas su varguoliais ir tamsiais žmonėmis. Ponai lengvai siurbė ir gerė tamsaus sodiečio.

Ir vargo Galicijos gyventojai po jungų ponų, nors galėjo nuo jo atsikratyti.

Galicija prigul prie Austrijos, kurioje yra duota konstitucija. Tas reiškia šita: Žinomas skaitlius užaugusių vyrų renka vieną iš savęs. Išrinktieji arba deputatai susirenka ir padaro parlamentą arba seimą. Karalius Austrijos negal įvesti jokių naujų mokesčių ir įstatymų nepasiklausęs parlamento (plačiau apie konstituciją rašo knyga: „Kas yra, o kas bus“.) Parlamentas gal įvesti įvairius įstatymus, vieni įstatymai gal būti geresni darbininkams vargdiečiams, kiti artojams, treči pabirkantams ketvirti prekėjams ir tt.

Įvedimas įstatymų naujų prigul nuo didumo noro sąnariu seimo. Dėlto tai kiekviena luoma stengiasi, kaip įmanydama, kad ko daugiausiai būtų parlamente jos draugų, jos apgynėjų. Pertatai teipo-gi artojai tur rinki artojus, darbininkai — darbininkus ir tt.

Iš pradžios sodiečiai to gerai nesuprato, ir darė teip, kaip įsakydavo jiems kunigai, kurie buvo pagalbininkais ponų. Kunigai ir ponai sakydavo jiems: „rinkite toki ir toki poną arba kunigą, jis apgis jus, jis jūsų draugas ir myli jus! (O myli, aš turiu pridurti nuo savęs, ponas muziką kaip katė žiurkę, arba ožka kopustus). Jis, savo toliaus, mokės apginti, nės žmogus gudrus, išmanantis, apšviestas, o artojo neverta rinkti, nės jis žmogus tamsus, ir ką, teisybė, jis veiks rudsermėgis terp gelumbuotų ponų.“ Teip tarydavo kunigai ir ponai, sodiečiai klausydavo.

Žinoma, kunigai su ponais rankas trynė iš džiaugsmo, bet jisai ilgaiui perėjo į baile, rustybę ir nusiminimą.

Pradėjo sodiečiai perprasti, kas per geradėjai yra ponai, užsimanė turėti savo deputatus — apgynėjus, — ne ponus, bet brolius artojus, nės dasižinojo, kad gal teip padaryti, teip ir padarė.

Supažindino juos su tuomi du apšviestu vyru kun. Stojalauskis ir Vyslauchas. Pirmąją vietą čion užima kun. Stojalauskis. Papasakosiu ši-tą iš jo gyvenimo ir darbų.

Kun. Stanislovas Stojalauskis gimė dvare. Gimiau — sako jis pats apie savę — dvare, ne sodžiu, kad žinoti kas dedasi po dvarus, kaip ponai žmonės prispaudžia.

Buvo tai iš prigimimo gausiai apdovanotas žmogus. Iš pašaukimo pastoj į seminariją. Budamas da klieriku susipažino su vargais sodiečių, pamylėjo juos iš tikros širdies ir prisiekė guldyti galvą savo už avelės savo. Iš pašaukimo pastoj į jezavitus, norėdamas igyti augštesnį mokslą. Bet jezavitu buvo neilgai. Gyvenimas jų nepatiko jam: ant kiekvieno stov lyg su botagu perdėtinis, kad nubauti nepaklusnumą. O jis negalėjo išnešti

tokio budo gyvenimo, kur reikia tik kito, o jis norėjo būti tiesu žmogumi, klausyti tik balso Dievo ir savo sąžinės ir proto. Už toki geismą liuosybės tapo išvytas iš jezavitų. Po to jis tapo tokiu pat kunigu, koki musų kunigai. Neužilgo po tam 1875 m. išleidinėjo du laikraščius: „Vainiką“ ir „Bitele“. Niekas nerašė ikišiolei sodiečiams, pirmu artoju jis buvo pirmas pradėjo sėti ant tos dirvos. Ir matyt geras buvo darbininkas, juog ką pasėjo, tas atnešdavo šimteriopą vaisių.

Pradėjo jis apšviesti žmones, įkurdavo įvairias draugystes, platino terp žmonių apšvietimą.

Nepatiko ponams ir kunigams jo darbštumas ir stropumas ant naudos varguolių. Ponai ir didžturčiai parodė policijai ant jo, kaip ant maištininko, nės jis parodo aiškiai ir gerai, kas slėgia ir spaudžia žmones.

Nedyvai, kad ponai siundė ant kn. Stojalauskio policiją. Nepasiliko nuo to ir kunigai. Nepatiko tiems, juog užpuola ant jų draugų — ponų, juog išsiskiria nuo kunigų, gyvenančių iš kruvino prakaito muziko, bet nieko vieton to neduodančiam apart pasnių ir pamokslų. Ko labiausiai persekiojo jį kn. Puzyna, kurs tapo paskui iškeltas į vyskupus. Tasai daug čion užsielnijo, juog per jį nuo kn. Stojalauskio atėmė kleboniją (klebonystę).

Liko be vietos draugas žmonių. Daug vargo jis matė, visur važnėjo jisai ir po Šv. Žemę, Palėstiną, buvo ir kitose šventose vietose. Čion bevažinėdamas pasistiprino jis savę dvasiskai ir doriškai. Dabar da karščiaus ėmęs už darbo — apšvietimo savo žmonelių. Policija kurstomą ponų ir kunigų pakel prieš jį sudas bylą po bylos, nės visur kibo prie jo kaip imanė. Vieną kart, kad išjuokė perdaug didžturčius pabirkantus, kitą kart buk prabaidęs ne savo pinigus ir tt.

Žmonės matė, kaip persekioj jų vadovą, jų piemenį, labiaus perprasdavo jį, labiaus mylėdavo jį. Tos visos nelaimės, vargai ir persekiojimai nė kiek ne suglemžė ir nesunaikino jo, atžagariai padarė jį žmogumi, kietu lyg titnagas.

Kaip sakiau valdžia kibo prie jo, kur imanė. Daugiausiai jis išsisukdavo nuo bausmės, nės apkaltinimai budavo neteisingi, vienok ir jam prisėjo sėdėti kalėjime, per visą savo gyvenimą arti 3 metų.

Vargu suskaityti už ką jis sėdėjo, kur tik galėjo ten vis kibo prie jo. Keikė jį kanigai ir vyskupai savo raštuose, pamokluose ir tt., bet tai niekas nekenkia jam. Stovėjo lyg koksai galiunas ir šipsojos iš savo persekiotojų. Ant galo vyskupai Galicijos visa kaip primelavo ant jo, juog tapo atstatytas nuo kunigystės. Jo priešai džiaugės, bet neilgam. Neturėjęs, sako

jie sau, iš ko gyventi; bet aukos, nors mažos, ejo iš visų pusių nuo sodiečių, kurie šelpė, kaip įmanydami, savo geradėją.

Tuomet kn. Stojalauskis į Romą, pas popiežių, išsiteisino, pagrižo vėl kunigui. Jis vėl varė savo darbą tolyn ir rodos dabar tyčiojos iš savo priešu.

Vyskupai, matydami, juog pačiam kn. Stojalauskiui nieko neįkase, stengėsi kaip įmanydami trukdinti jo darbą, norėjo, kad jam užgintų išleidinėti tuos laikraščius; jis teip ir padarė; prižadėjo nebeįsileisti tų pačių laikraščių: „Vainiko“ ir „Bitelės“, bet išleidinėjo kitų „*Naują vainiką*“ ir „*Naują bitele*“. Skyrius tarp anų ir tų toks, kad pridėjo žodį „Naujas“, o įtalpa toki-pat, jei da ne smarkesnė.

Ant galo apgarsino jis savo laikraščiuose, juog jis nebe Galicijos kunigas, bet Juodųjų Kalnų (Černogorijos), todėl Galicijos vyskupas negali kibti prie jo kaip prie svetimo kunigo, o esą čionai dabar dėlko, juog jo vyskupas atleido jį čionai. Vyskupai ir kunigai rankas nuleido. Vienok ant galo, šimet jį išvijo iš Galicijos, bet jis gyven šali jos ir ten išleidžia savo laikraščius. Nieko jam neįkando persekiojimai, atžagariai, da tik geriau jo darbui padarė ir jis dabar tebesidarbuoja.

Mes trumpai peržiūrėjom gyvenimą šito garsaus kunigo, trumpai tik tai, nės daug vietos užimtų tas viskas. Dabar pažiūrėkime į jo laikraščius, kaip jie platinosi, kokią naudą padarė jie.

Sunkus jam buvo darbas su laikraščiais. Iš pat pradžių pačiam rėdytojui laikraščio prisiėdavo mažko ne visą prirašyti, pasinaudojant iš trumpų žinių, kurias atsiųsdavo sodiečiai, juo toliau, juo lengvesnis darėsi darbas rėdytojaus. Jau atsiųsdavo gerai aprašytas žinias, apysakas, dainas ir tt.

Pradėjo kn. Stojalauskis nurodyti savo laikraščiuose apie padėjamą sodiečių, apie jų vargus, nurodė budus kaip pagerinti. Pamatu to viso tur buti apšvietimas. Tarp kitų nurodė jis, kad sodiečiai į seimą — tur rinkti savo brolius sodiečius, o ne ponus. Ir iš tikro nepoilegam tapo išrinkti keturi „muzikai“. Nors policija, ponai ir kunigai trukdė tai, kaip įmanė. Turiu pridurti, juog jie teip savę ir vadina; sako, mes muzikai — tuom norėdami parodyti, kad puikuojasi tuom vardu, kurį duod ponai paniekindami.

Išsigando kunigai ir ponai. Norėdami palikti žmonės savo rankose pradėjo išleisti laikraštį „Krokavietų“ neva paskirtą apšviesti sodiečiams. Čionai darodinėja jie, juog muzikams ne reikia užsiimti visuomenės reikalais, užteks kad jie ars (ir šers dykaduonius, pridursiu aš nuo savęs), o kitus reikalus tegul paveda dvarponiams ir kunigams, o tiems,

kurie sako kitaip, ne reikia tikėti, nės jie nevidonai, priešai krikščioniško tikėjimo ir da parmazonai... Tame laikraštyje nesigailejo kunigai keiksmų ir barnių.*)

„Krokavietų“ išrašinėjo kunigai ir dvarponiai ir dalidavo dykai muzikams, bet jie nelabai juos imdavo, o jei ir imdavo perskaityti, tai kad paskui išjuokti.

Neužteko kunigams to vieno laikraščio ir persekiojimo paties kn. Stojalauskio, bet da griebėsi ir prie parakvijonių. Daugelyje vietų neidavo krikštyti kudių arba neduodavo išrišimo tiems, kurie skaitė laikraščius kun. Stojalauskiui. Kitur ateidavo kunigai ant žigunės (pačtos) ir atimdavo visus raštus jo, idant nepakliūtų jie į rankas parakvijonių.

Nelabai bijojo parakvijonys tų iškeikimų per pamokslus. Ir ko, teisybę bijosi. Jeigu kn. Stojalauskis būtų bedievis arba melagis, tai kas kitas būtų, bet tuomet būtų visur nedavę išrišimo griekų, o dabar tik darė tą, nekuriuose vietose. „Aš to prakeikimo nebijau, rašo vienas sodiečių kn. Stojalauskiui — negavęs daleidimo skaityti laikraščius drąsiai mirsiu su juom“ ir tt.

Matydami ta vyskupai 1893 m. parašė aplinkrašti, su parašais mažko nevisų Galicijos vyskupų. Tenai atkalbinėjo žmonės nuo skaitimo tų laikraščių, o kas neklausys, tą gąsdino kančiomis pragaro. Bet pasirodė, juog tas aplinkraštis nieko nepesė. Atžagariai, garsas apie geradėjus ir apgynėjus muzikų prasklido ir po tas puses, kur ne buvo iki šiolei girdėtis apie juos. Teip vienas sodietis teip rašo kun. rėdytojui: „Iki šiolei aš ne mačiau jūsų laikraščio, bet turbūt jis tur didelę galybę ir rašo teisybę, jei jau kunigai iškeikia per pamokslus, todėl meldžiami išsiųskite man jūsų laikraštį“.

Tokių budu skaitlius skaitytojų laikraščių didinosi ir dauginosi, iš dalies ačiu iškeikimams per pamokslus.

Apart laikraštį kun. Stojalauskio išeidavo ir dabar išėina „Draugas žmonių“, išleidžiamas Vysloucha. Judu abudu, jis ir Stojalauskis, darbuojasi ant tos pačios dirvos.

*) Kaip matyti, jie rašė visai ne teip, kaip Stojalauskis, kuris darodinėjo, juog muzikas tur užsiimti visuomenės reikalais ir tai dėlto: muzikas yra žmogus, jis moka mokesčius, jis reikalauja apšvietimo. Jeigu muzikas moka mokesčius, tai jis ir tur paskirti sau, o ne ponas; apgins muziką muzikas geriau, o ne ponas, nės daryme, per baudžiamas koki geradėję musų ponai. Juokingai išrodo žodžiai kunigų, juog teip sako bedievi ir parmazonai. Mat bedieviu vadin kuniga, kuris buvo pas popiežių, buvo šventoji žemė ir tt. Kas tai yra parmazonas, aš to tikrai negaliu pasakyti, nės tai yra liekanos senovės, ką aš pats patyriau. Girdėjau tą žodį nuo senų davatkų ir senų kunigų, buk tai reiškia bedievi, o nuo jaunų davatkų ir jaunų kunigų negirdėjau.

Dabar jau sodiečiai apsišvietė ant tiek, jog nerasi tarp jaunųjų tokio, kurs nemokėtų rašyti ir skaityti, kiekviename sodžiujė rasi nors vieną iš tų laikraščių.

Kaip jau susiprato savo padėjimą, pareikalavo sodiečiai savo išrinktusius į seimą — o buvo tai ponai ir kunigai — pas savę, kad jie pasakytų ką veikė jie per tą laiką.

Vieni iš tokių ponų norėjo pasilikti ir ant tolesnio laiko, nės jiems moka algas ir ne mažas, bet tie patys muzikai, kuriuos ponai teip neapkenčė, nurodė gerai jiems, ko negalėjo daryti, ką jie blogai padarė, išpeikė juos už tinginystę, neteisybę.... Dabar jau čia buvo nebe tie patys muzikai, kaip pirmiau.

Vienam atžagareiviui deputatui pralotui Chotkanskui teko išgirsti daug karčių žodžių nuo muzikų. Tie nurodė jam, kaip jis daug blogo padarė jiems ir už tad žadėjo ant tolesnio laiko jo neberinkti, nės nėra vertas to, o aną syk išrinko jį per žandarus ir dešrą (su dešra vaisin rinkėjus, kaipi paperkant — o kaip pas mus renkant starsiną rinkėjus girdo ir myl). Nabagas pralotas neiškentė ir ant galo pasakė, juog rinkėjų ne mylėjo su dešrą, nės buvo tą dien pėtnyčia, bet su silkę. Ėsantieji kligėti pradėjo, tuo nabagas pralotas da labiaus nupuolė akise ėsančiųjų.

Buvo ant galo ir tokie deputatai, kurie atėję pradėjo kolyti ir pravardžiuoti maištininkais, kvailiais ir tt. Bet tokiems muzikai duodavo papeikimą už tinginystę ir rinkdavo vieton tokio šviesiausio grapo — prastą muzikėlį.

Dabar sodiečiai Galicijos nebėra tokiais pastumdėliais ponų, kaip pirmiaus, apsišvietė, tur savo iškalas, laikraščius ir raštus visokius. Tur teipo-gi savo apgynėjus seime, nors ponai ir kunigai sakė, kaip gal prastas žmogelis buti tarp ponų, ir ar supras jis jų kalbas. O pasirodė visai ne teip, kaip gąsdino ponai.

Kaip matote daug padarė kun. Stojalauskis, žmogus jau nebe jaunas arti 50 metų. Iš kunigų pusės jis draugų neturėjo, tik nesenei atsirado tikrai vienas kunigas, da jaunas, kurs darbuojasi vienkart su Stojalauskiu. Kaip matėte, daug kentėjo tas vadovas žmonių už teisybę, kentėjo už tą, juog mylėjo iš tikros širdies savo žmones, norėjo gelbėti juos nuo vargų ir prispaudimų. O kas-gi persekiojo jį? tie patys kunigai ir su jais ponai ir žandarai. Visiems jis netiko, visiems jis režė teisybę ir akis, netiko tas numyletėniamis tamsybėms.

Kaip norisi man sulyginti jį su vienu musų kunigu. Buvo tai garsiausias žinovas lietuviškos kalbos. Mokino jos ir klerikus, kaip reikia mylėti savo kalbą, savo tėvynę, savo žmones, gerus, bet tamsius. Nepatiko tas apaštalamis tamsybėms, visi lenkomanai ir lenkeliai susitarė, visokiais melais išvijo jį iš Kauno Seminarijos,

o vieton jo, garsaus žinovo musų kalbos, pasodino lenkomaną kun. Povilani, kurs nemyl lietuviškos kalbos, ne mok jos. Mat tie geradėjai norėdami nužeminti kun. Jaunį pasodino neišmanantį Povilani, bet patys savę taom nužemino...

Buvo tai jau senei, užėjo tik teip sau ant mislies. Kaip matome, valdžia niekur nėra geradėja prastųjų ir vargšų, ji tiktai šelpia turtingus. Bet ir varguoliai, praščiokai gali pagerinti savo buvį: tik reik apšvietimo ir susipratimo. Tadą kilis vienybė, sustosme tuomet kaip muras ir vartai pragaro su visokiais žandara is ne pergalės musų! *Žmogus.*

Šis-tas apie maskolių geradėjystes.

Pusantrų metų atgal atliktas buvo apvainikavimas Mikalojaus II. Daug laukė nuo jo ir nekurie daug tikėjosi nuo jo, duosias laisvę didesnę. Bet kas pasirodė. Persekiojimai ėjo paskui kits kito. Gerus žmones kankino kalėjimuose, o piktadėjus pagirdavo. Teip atmenu, maskoliškame mieste Jaroslavlė darbininkai prispirti vargų sukilo prieš pabirkantus. Šie užkvič kareivių, o už tą juog šie nužudė keletos žmonių nekaltų, caras pagyrė juos. Žinoma man nurodys, tuos gerus darbus, kurios padarė jis padoniems, o įpatingai lietuviams. Nurodys man tarp tokių darbų 1) numažinimą mokesčių, 2) laisvę statyti kryžius, 3) galėjimą statyti ir pataisyti bažnyčias, 4) pavelijimą neiti katalikams mokintiniams į stačiatikių bažnyčias, 5) išnaikinimą kontribucijų ir kaslink lenkų, tai įvedimas tarp daiktų mokslo lenkišką kalbą.

Paziūrėkime tikroje šviesoje tas geradėjystes, paziūrėkime ar verta jas teip vadinti. Vakysiu paeiliui.

Per savo manifestą, sako, caras numažinęs mokesčius po 5 kap. nuo dešimtinės. Teisybę vienoje vietoje mokesčiai buvo sumažinti, o kitoj pakelti; atminu, apie tą rasė „Ukininkas“ žinioje iš Suvalkų. Juog teisybę pasakius ar ne vis tiek pat, mokėti išeina: vienoj vietoj sumažino, kitoj padidino. Tai kur-gi čia geradėjystė?

Užmiršau priminti da apie vienas jo dovanas manifeste. Sumažino arba sunaikino visai kaltybę visokių žmogžudžių ir vagų. O tie, kurie kentėjo už teisybę, liko po senovei varginami kalėjimuose. Tai-gi išeina, kad dovanas apturėjo blogi žmonės, o geri žmonės da apturėjo per tat blėdį: kaip išleido kruvą vagių, tuoj daugybė gyventojų tapo apvogti.

Ar-gi čia dovana?

Eisiu dabar prie kryžių. A. a. Orževskis... (dovanokit, skaitytojai, jei-gu aš pasakiau Orževskiui amžiną atilsį, aš paaikšinsiu dėlko.

Orževskis buvo mūsų prispaudėjas, daug blogo mums padarė, bet vieno gero darbo jo negaliu užmiršti, kad jis numirė. Yra tai jo kogeriausias darbas per jo visą gyvenimą. Už tatai jam sakau amžiną atilsį, tegul ilsisi per amžius pas Liucipierių) Tai-gi tas Orževskis išleido užgimimą statyti kryžius. Visi gerėji ir blogieji maskoliai sukilo prieš tą jo paliepimą, rasdami nežmonišku: matyt teisybę sakė jie, juog neužilg išleistas tapo ir tas paliepimas, kad galima statyti kryžius, nės bijojos valdžia, kad nepakiltų trukšmas, kaip aną met Kražiuose.

Tą patį galiu pasakyti ir apie bažnyčias. Atsitikimas Kražiuose, parodė maskoliams aiškiai, juog mūsų žmonės kenčia dantis sukančė, ne pakels rankas prieš valdžią, kol jų šunybės ne bus daromas per nemierą. Čionai sukilo žmonės, parodė aiškiai, kad nevisur sakys už prispaudimus ačiū. Pamatė maskoliai, juog tikėjimas, bažnyčia ir kryžius — yra toki daiktai mūsų žmonėms, už kuriuos nepasigailės ir gyvastį savo padėti, ir už tatai geriausiai neužgauti visai tų daiktų. Tai kur-gi čia maskolių geradėjystės? kraujas kražiečių išgąsdino juos ir darė žinoma mažiausiai, ką galėjo duoti.

Prieinu dabar prie ketvirtos caro dovanos mums katalikams. Šią vasarą buvo išduotas pavelijimas neeti katalikams mokintiniams ir stačiatikių bažnyčias. Teisybę, aš sutinku, kad tai yra geras darbas.

Bet ar iš savo liuso noro jis yra padarytas. Pažiūrėkime.

Turbūt daugelis girdėjo, juog jau senai kunigai-mokintojai gimnazijose, priešinosi tam. Daug buvo pertat, daug nukentėjo. Turbūt neužmiršta, da atsitikimas Mintaujoje dėl potery. Tie visi pasipriešinimai ir judėjimai padarė išpaudį ant valdžios. Kaip sakoma, gražis po gražį rublis susideda — teip ir čia, visoki pasipriešinimai prispyrė valdžią duoti liuosybę didesnę. Kaip nenoram davė tą laisvę, parodo atsitikimas Šiauliuose. Atsiuntė vieną iš vyresniųjų apžiūrėti, kas ten atsitiko. Tas siųstasis apsidairė, pavuostė kad čia negerai kvep, reik sveikiam nosis užsiimti ir bėgti nuo maskolių smarvės, ir išbėgo skubina. O paskui pasirodo, juog mokintiniai kalti, o ne gimnazijos valdžia. Kalbėjo buk išvysę vieną mokintojų gimnazijos Kozlovskį, bet tas tebegyven sau sveikas. Tai-gi kas iš to išeina? juog, jeigu gimnazijos valdžia padarė ne su žinia vyriausybės, tai ne prieš jos norus. Da-gi šitą parodo, juog kun. Remeika tapo dabar pasirtas į Kretingos klioštorių ant pusės metų, o jis nabagas vylesi gausės medalių už gerą išpildimą paliepimo caro. Kada tu matęs. Ot, kad jis būtų panorėjęs įvesti vieton katalikiško

abrozdo stačiatikišką, tai būtų gavęs ne vieną medalių, bet ir kryžių.

Kad priminau apie gimnazijas ir mokyklas ir poterius jose, tai baigsiu apie jas. Lenkams ir lietuviams suvalkiečiams daleista yra melsties savo prigimtojų kalboj, o pas mus Kauno gubernijoj, kas yra? Liepia mokintis lotyniskai, o ne lietuviskai — pačiam viduryje Lietuvos. Turbut tas nužeminimas mūsų gali būti pavadintas geradėjyste!

Su bailsa prieinu prie penktos maskolių dovanos, čionai. man pasakys, jau Tamista klysti, už jo dovaną turi rankas ir kojas papabučiuoti . . . Išižiurėkime gerai.

Kontriubucijos yra tas mokeskis, kuris buvo uždėtas ant bajorų už lenkmetį 1863 m. Tuos mokesčius įnešdavo nuo 1863 m. iki pradžiai šių metų. Dabar juos nukėlė visai. Tai-gi mokesčius nukėlė nuo bajorų, už ką-gi mes muzikai dėkavosime. Teisybę uždėti mokesčiai už maištą yra ko neteisingiau. Maskoliai šiek tiek kašto padėjo ant korimo ir žudimo žmonių, ir tuos kas tus tur sugrąžinti giminaičiai nužudytų ar ištremtųjų Sibėrijon. Bet tas nukelimas mokesčių neparodo juog maskoliai užmiršo anuos nelaimingus maištus. Ne, da nor jie pasityčioti iš jų. Nesenei pradėta statyti Muravjovui-korikui paminklą. Turbut, jeigu but užmiršę maištus, nebutų priminę užpelnus Muravjovo, kuris tukstančius žmonių nužudė. Pastatė paminklą jam, kad atmintų tas visas kraštas apie bjauries ir šunybes maskolių, kad nedrįstų priešintis valdžiai, nės caras turės ne vieną tckį Muravjevą — atras ir daugiau. Dėkavokit ponai bajorai už caro dovaną už Muravjevą.

Norėsi man priminti truputį apie lenkus. Daugumas carui vuodegas bučiuoja, turbūt už Muravjevą ar už kitą ką. Rodos dėkavoja už įvedimą lenkiškos kalbos mokslininciose. Jos neatbutinai mokinas ir gudai ir žydai. Gudai išmokę lenkiškai, daugiaus blogo galės padaryti, negu nemokantieji. O kaip maskoliai mėgsta vartoti lenkišką kalbą bankose; tas čia ką parodo!

Surinkau aš trumpas žinias, apie maskolių geradėjystes. Jie nieko gera mums nepadarė, o jei ką mes ir igijome, tai kovodami ir liedami kraują. Dėlto tai pagal manęs reikia mums kovoti, iš paskutinių.

Žmogus.

Korespondencijos.

Šiaulių gimnazijos mokintiniai, pradedant naujus mokslo metus, padarė didį trukšmą. Kaip visuomet, teip ir šimet buvo išakyta susirinkti mokintiniams į gimnazijos cerkvę ant maldų prieš lekeijas. Susirinkti susirinko visi, bet vos tik prasidėjo malda, kaip mokintiniai

katalikai vienkruvoje pradėjo gurenti per duris. Išsigandęs direktorius puola prie durų juos sulaikyti, bet visi mokintiniai 8os 7os 6os ir 13 vaikinų 5os klasos buvo jau išėję. Kitus linkusius vaikus mažųjų klasių suturėjo, baisiai suukęs tarp durų, kad tuoj pakviesias policiją. Ir tikrai, greit gimnazija, kaip urvas maištininkų, tapo apsiausta su policija. Susirinkusi į salioną gimnazijos valdžia pradėjo tardimus. Beveik visi teisinosi tuo, kad nesimelsti pavelyjės jiems kunigas kapelionas, kuris, sako, girdėjęs, nuo pat direktoriaus, kad katalikams pavelyta melstis skyrium.

Tokiu būdu pagal tardimus, vyriausiu kaltininku liko patsai direktorius. Ir tikrai jis buvo kalčiausias. Jau liepos mėnesyje pr. m. buvo apgarsintas Augščiausias paliepimas, kad krikščionims nestatitikiški išpažinimo nėra priverstinės maldos iš vieno sustatitikišais ir kad toksai meldimas ant tolesnio laiko visur tur buti atmestas. Apie tokį paliepimą žinojo ir direktoris, o teipgi ir kapelionas nuo savo drasiškos valdžios, o, žinoma, išgirdo ir visi mokintiniai, bebudami namie. Suvaziavę mokintiniai, norėdami persitikrinti, ką yra girdėję, kreipėsi prie kapeliono, o šis pas direktorių, kuris, žinoma, negalėjo užslėpti prieš jį paleisto paliepimo. Kaslink mokintinių, tai tikėjosi, kad nežinodami apie paliepimą, jie po senovei melsėsi drauge su statitikišais. Tuo direktorius norėjo pasirodyti esąs geresniu maskolium, negu reikia. Matyt, jis visai nesitikėjo kokio nors pasipriešinimo, juo labiau, kad dažnai jug priseina daryti visokius skriaudimus ir esti visada pilna tylą. Ant jo nelaimės, čia apririko ir, matydams išeinančius mokintinius kaip jis, teip ir inspektoriaus, neteko visai galvos. Teip, rėkė sukišę į kalėjimą, išvarė net į Sibėriją! Vieni tik juokai. Mokintojas-gi Kazlavskis teip užsidėgė, kad net žadėjo vieną vaikiną nušauti, jeigu jis nepasakysės teisybės. Mokintinis ramiai jam atkirto: »Padaryti teip neturi Tamista tiesos«. Lyg tyčia, vaikas ketvirtos klasos turėję priminti idukusiems mokintojams apie rubežių jų tiesų.

Toj pačioj dienoj direktorius iškeliavo į Vilnių pas kuratorių pranešti apie maištą, o iš dalies ir išsiteisinti iš savo pasieligimo. Nežinia, ką ten jam pagiedojo, bet atvažiavęs jis nieko daugiau susirinkusiems į salioną mokintiniams nepasakė, kaip tik perskaitė žinomą jam pirmiaus Augščiausią paliepimą. Išklause jį, mokintiniai vienbalsiai suuko: »Sveikas karalius Mikalojus Antrasis!«

Teip pasibaigė trukšmas, kuris padarė daug gėdos direktoriui ir visiems mokintojams už netikusį jų pasieligimą su maištininkais mokintiniais. Bz.

Kunigą-kapelioną vyskupas vienok nukaltino ir nusiuntė į Kretingos klioštorių. O iš to

Šiauliu lietuvių pasipriešinimo pasidarė ta nauda, kad neužilgo tasai Mikalojaus II paliepimas apie maldas ėmė pildytis visuose Rosijos kraštuose.

Rd.

Liepojas. Nesenei vėl pribuvo į mūsų miestą ant apsigivenimo nukentėjusieji už lietuviškus raštus 4 lietuviai. Atitraukti tiesog nuo žuobrio, sumenkėję per ilgą sėdėjimą kalinije ant sveikatos, skursta tie vargšai sunkiame padėjime, tankiai net išjuokiami neišmanėlių. Vienas iš tų nelaimingųjų sunkiai susirgo. . . Pagal rodą tulų lietuvių kreipės jis prie vieno ligonbučio, kurs apsėmė jį gydyti už dyką, bet pareikalavo liudijimo nuo kat. klebono, kad jis iš teisybės yra neturtingas. Prastas žmogelis, turėdamas gryną sąžinę, neatgrėžė nuomonės ant persergėjimo, juog klebonas baron'as Ropp'as turi neapykantą ant lietuvių, apsakė jam savo vargus ir už ką jis yra nukentėjęs. „*Tokiems aš neduodu liudijimo*“, atsakė jam klebonas.

Perspėjam lengvatikius lietuvius Liepojuje, kad jie nepirkūt monų, netikusių paveikslų ir tt. nuo visokių apgavikų. O teip-gi perspėjam ir lietuvių-pardavėją, kad jis liautus apgaudinėti žmonės, jei nenori sutepti savo vardo.

Leonida P.

Saločiai (Panevėžio par.) Apsilankant šimet savo šalyje pasirodė man iš pirmo karto, kad vis kas eina po senovei, bet paskui, — arčiaus prisžiūrėjus radau nekurias, nors ir nedideles permainas kasdieniniam gyvenime. Už-vis labiaus žingeidumą žmogaus atkreipia ant savęs laukai. Ukės nors ir senovinnės trilaukinės, bet sodžiai-galima sakyti mūsų apylinkėj yra išsimanę sėti dobilus dėl pašaro gyvuliams, kas be abejonės ženklina gerinimą ūkininkystės. Sulaukus pavasario nebereikia jau karvių kelti su dalbėmis ir arkliai nebišrodo varnų nunešami.

Toliaus-laikas yra padaręs žymę ant sodininkystės. Kiekvienas ūkininkas ir daugumas desintininkų rupinas turėti sodą ir padidinti esančius. Nekurie iš jų turi nemažus sodelius ir kasmet patis gabena obuolių ir geltonasias slyvas į Rygą. Sodai pas mus žymiai didinas. Pramonystė teip-gi duodas jausti; — kiekvienam miestelyje galima rasti lietuvių kromą, o kad į sodžių atvažiuoja lietuviai-pirkėjas visokių mažmožių, jau nebe labai stebėtiną daiktą.

Turtingesnieji žmonės deda savo pinigų į privatiskus bankus, arba duoda kunigams pakavoti, per ką pinigai dažnai prapuola. Pas mus visi gerai atmena išsibankrutavimą Puzino banko ir verksmingas jo pasekmes, o teipo-gi ir atsitikimą su Saločių klebonu Orlovskiu, kuris nemažai kartomis pralošė žmonių pinigų ir pasimirė neatsilyginęs su skolininkais. Dabar kaip girdėti ir Vaskų bankas eina aitais. Užtai-gi ūkininkai bukit atsargus ir žinokit, kur pinigus dedat. Žinoma nevisi piniguočiai neša

savo pinigų į bankus arba pas klebonus, nekurie moka iš savo kapitalo geriaus naudotis. Teip-mūsų apylinkė yra nemažai gerų vėjo malūnų nuo pusantro lig trijų tustančių vertės, ir kapitalas ant jų padėtas atneša nuo 20%—30%, t. y. daug daugiau, kaip bankuose. Pelningesnių šaltinių pas mus nežino.

Kaslink tautiškų reikalų, tai galima sakyti, kad žymu visuotinis nor da ir silpnas judėjimas, slėgiamas policijos, kuri šimet darė daug kratų. Laikraščių pas mus ne daug skaito, bet labiausiai knyges svetioskos įtalpos ir užvis labiausiai moters ir mergaitės, terp kurių yra daug davatkų, kurioms niekas daugiau nerūpi, kaip tik Dievo garbė. Aš nesakau, kad malda nereikalinga, bet lakstyti kuone kasdien į bažnyčią, pametant visus darbus, tai jau per daug, nės iš to kyla terp namiškių dažniai ir ilgi nesutikimai. Reikia mažiau tinginiuoti ir daugiau dirbti, tai ir griekų bus mažiau ir Dievas greičiau padės.

Vilniaus. Pradedant mokslo metus, Vilniuje kasmet apsirėikiša didi stoka vietų norintiems įstoti į mokyklas. Laikė išanginių egzaminų ši rudenį visose beveik mokyklose buvo smarkios lenktynės tarp kandidatų. Į augščiają mokyklą moterių iš šimto kandidatų buvo priimtos į prirengiamąją kliašą tik 45, nors gerai išlaikiusių egzaminus buvo visa 80. Dvikeliasinėje mokykloje prie mokintojų instituto iš 148 kandidatų išlaikė egzaminus 128, tapo priimtais 22, o likusieji buvo atstatyti. Ta pati su vieta dėstasi beveik ir reališkoje mokykloje, o teipgi dviejose vyriškose ir vienoje moteriškoje gimnazijose. Toksai užgriovimas esančių mokyklų nurodo stačiai mažą veiklumą mieščionių mūsų sostapilės. Kame-gi priežastis tokio atšalimo mieščionių prie mokslo, kame priežastis silpno veiklume magistrato?

Kaslink jo organizacijos, tai žinomą, kad šimet didesnė pusė sanarių, kaip Kaune, teip ir čia susideda iš katalikų.

Akyva būtų žinoti, ar daug tarp šių katalikų yra lietuvių, o ne lenkų, vadinančių save lietuviais. Bijausi, kad neatsirastų nesmagus atsakymas: buvusi Lietuvos sostapilės gal neturi nė vieno lietuvio, kaip apgynėjos jos reikalų. Butų tai šiurkšti ironija, o drauge ir didi gėda apleidusiems savo brangią sostapilę lietuviams, gėda prieš užsilikusius murus o teipgi ir jos gražius kalnus, ant kurių šiandien kruta jeigu ne svetimtaučiai, tai svetimkalbiai...

Reikia spėti, kad panašus apleidimas miesto nesitęs visada. Tegul šiandien mes kalbame beveik apie vienus tik ukininkus, užsiimame tik jų vargais ir nelaimėmis. Teip daryti mus verčia patsai gyvenimas. Ir tikrai, uždraudimas spaudos, persekiojimas katalikiško tikėjimo, aprubežiavimai pirkimo žemės, — tai vis rusų

užmanymai, kurie labiausiai griausią silpną kaimietį, o ne mieščionį. Mieščionys neįaučia to persekiojimo teip aiškiai, kaip kaimietis. Suprasti tai gana lengva. Mūsų mieščionys, mokėdami dažniausiai lenkiškai ir maskoliškai, gal pasiskaityti ir apsišviešti svetimose kalbose, savo vaikus, pramokusius irgi maskoliškai, gali atiduoti į valdžios mokyklas. Su tikėjimo dalykais, tai, matant persekiojimą, mieščionys irgi mažiau kenčia, nės apskritai jie šalčiau ant to žiuri. Kaimietis, moka tikiai lietuviškai, negali nė pasiskaityti, ne pasimelsti kitaip, kaip tik lietuviškai. Jeigu rusai nori, kad jis kalbėtų maskoliškai, kad užmirštų savo priprastą kalbą ir staiga imtusi šnekėti maskoliškai, tai tame jug yra arčiausias peržengimas žmogaus tiesų, didžiausias nuskriaudimas jo liuosybės. Jeigu atminti, kad tokį skriaudimą daro tamsus ir maž maskolių činovninkai tai nepadyvys, kad jis šiandien jau po visą Lietuvą iššaukia neapykantą ir prieštaravimą. Miestuose-gi darbuojasi augštesni činovninkai, kurie savo darbą varo švelniau ir todėl neiššaukia prieštaravimo, kaip ant kaimų. Teipgi ir su mokyklomis. Mažu tai linksmybė kaimiečiui, atidavusiam savo sunų į kaimo mokyklą, kur mokina maskolių mokintojas, jeigu grįžęs suns silebzuoja nesuprantamus jam žodžius, jeigu jis ten neismoksta priderančiai skaityti lietuviškai, o tikiai pripranta maskoliškai zaunyti. Kokia čia per linksmybę... Geriaus jau, mano kaimietis, ir visai neatiduoti vaikų į tas mokyklas.

Toksai skirtumas kaimiečio ir mieščionio, suteikia ir skirtumą politiškų ar tautiškų mūsų siekių. Toksai skirtumas tarp siekių mieščionio ir kaimiečio labiausiai, prisideda prie pasisekimo rusų politikos. Aršiausiai kyla prieš ją kaimietis ir tikrai daro gėdą mieščioniui, kuris gal išrasti progą ir greičiau susiprasti, ir greičiau susivienyti. Mieščionys liko lyg be jokių šviesių norų, kurie galėtų pagražinti jų paprastą krutėjimą apie savo buvį. Teip istolo išrodo ir mūsų sostapilės mieščionys, kurie neturėdami ryšio su kaimiečiais, nežino, kokiame varge yra Lietuva, ir užmiršta pirmiausia savo pareigą, kad niekam iš norinčių nestokuotų vietos mokyklose.

Beržas.

Pakuonis (Suvalkų gub.) Baigentes metais pas mus jokių svarbių naujienų negirdėt. Artinanties išnaikinimui karčiamų žydėliai barsdas kasosi ir dejuoja, kaip katras jau ir kraustosi iš Pakuonio. Kas bus už pardaviką mūsų monopoliaus degtinės pardavinėčioj, nieko da nežinia.

Alų, kaip girdėt, laikys mūsų lietuviškos pardavinėčios valdytojas, Bajoraitis, kuris jau pardavinėčią perkėlė iš senos ankštos vietos į didesnę namą ir ant geresnio trakto.

Pas mus į Pakuonio kanceliją parėjus laiškas reikia žednam atsiimančiam mokėti po 3 kapeikas jau ar treči metai; iš kokios priežasties tai dėstisi, tikrai nežinau. Kitose kancelijose irgi kaip-kur imasi už laiškus po kelias kapeikas. Ar ne verčiau būtų įsitaisyti prie kanceliarijų mažas pačtos stancijėles arba bent markių pardavimą ir prastų gromatų atsiėmimą ir įdavimą. Juk tai ne kas-žin kiek kaštuotų, o būtų didelė žmonėms nauda. Tegul gminas pasirodavi ja ant sueigos apie tai!

Apšvietimas pas mus šimet žengė žingsnį pirmyn. dėkui vienam lietuviui atsilankiusiam mus krašte ir užteikusiam mums lietuviškų knygelių. To širdingai geidžiam su Naujais Metais kiekvienam sanbrolui.

Sakals padangės.

Sūnskaĩ (Marijampolės par.). Nedėlios rytą prieš Visų Šventę (1897 m.) labai visiems matomoj vietoj, prie dyiejų medžių prieš bažnyčios duris prilipinta buvo lapai po vardu „Tautiečiai“ ir „Broliai Lietuviai“. Apgailėtina, kad ne ilgai pabuvo, nės varpams šaukiant ant sumos, Šunskų šaltysius nulupo. Vienok visgi kas buvo tą nedėlią Šunskuos, ta galėjo girdėt tą skaitymą, nės žmonių didelis pulkas buvo apstojęs nuo pats ryto iki sumai, kurie skaitė garsiai, kad visi suprastų.

Tą pačią naktį Šunskuos sunaikino naujai pastatytą maskolišką trirankį (kelrodį), kuris stovi ne atsakančioj vietoj — prieš bažnyčią: rankas nulaužė, o blekę su maskolišku parašu nulupo nuo lentos ir nusinešė. Paršelių kaime irgi nulupo maskolišką blekę nuo Katvio grinties prie pat kelio.

Ant rytojaus, Visų Šventų dieną atbėgo žandarai su prokuratorium ir ėmė klausinėti, kas pirmiaus pamatė, kada, ar nežino, keno darbas. Užklausti atsakė, kad prašvitus visi pamatėm. Lakstė gana daug žandarai, bėgo pas kunigus, pas mokintoją, vargamistrą ir kitur daugelyje vietų, bet niekur nieko neišgavo.

M-as.

Kalviai (Trakų p., Vilniaus gub.). Musų mažame miestelyje esti vienas kunigas. Pereitoj žiemoj pasimirė kun. Kantrimavičius. Atraziavo kun. Šopara ir įvedė lietuviškus pamokslus ir maldas, kaip ir prigulį grynai lietuviškoje parapijoj. Pirmiaus bažnyčioj buvo viskas lenkiškai. Pagal skundus vietinių kelių neva lenkpaikių dvasiška valdžia iškėlė mus visų mylimą kleboną guduosna, miestan Drujon, nebedavė jam nė pasiteisinti. Mums-gi atsiuntė kunigą nemokantį lietuviškai ir mažai tesuprantantį musų kalbą. Tokia, mat teisybė! Mus vyrai vienok nepasidavė lenkams, ir naujas kunigas sako lietuviškus pamokslus, nors jam ir sunku; sako teipog-i ir lenkiškus pamokslus; tegul sav sako. Mes-gi, vyrai, pareikalaukim, kad pirmiaus būtų

mums lietuviškas pamokslas, o paskui ponai tepasiklauso sav lenkiško. Kaip tai mums visiems žmonėms dabar prisieina laukti, pakol bus pasakytas pamokslas tik keliems ten „lenkams“; jie vėlai atsivelka bažnyčion. tik ant sumos, o mums anksti atėjusiems reikia ir čionai prieš juos lenktis. Kur čionai teisybė? Jau ir Dievo namuose nėra teisybės, nors ir seniaus nebuvo.

Vyrai nepasiduokime lenkams!

Negaliu da užtylėti apie Vilniaus dvasišką vyriausybę. Jai labjaus rupi lenkų karalystė, nėg dangaus. Kad greičiaus padaryti lietuvius lenkais, kunigus lietuvių siunčia į Gardino guberniją, o mums duoda kunigus gudus, lenkus arba sulenkėjusius lietuvius, kurie nebekencia musų kalbos. Toki kunigai tiktai rupinas kuodaugiaus kirpti savo avelės, o ganyti nenori.

Ir čionai nereikia lietuviams apsileisti. Jei kur į lietuvišką parapija būtų atkeltas nemo-kantis lietuviškai kunigas, ar nenorintys lietuviškų pamokslų sakyti ir maldų bei giesmių lietuviškai atlikti — tai ant tų pėdų reikalinga parašyt apie tai pas vyskupą; o kaip vyskupas neišklausys, tai rašyt augščiaus iki popiežiui!

† **Boguslaviškis** (Vilniaus pavieto). Rudeniop (1897 m.) numirė Varšavoj besigydydamas musų klebonas kanaunikas kun. *Silvestras Gimžauskas*. Jis buvo kitados Merkinės dzia-konu, o gyveno Valkeninke, paskui tapo sunkiai nubaustas, buvo be vietos, o per paskutinius 4 metus pildė priderystės klebono negaudamas nuo valdžias nė skatiko algos. Gyveno 51 metus. kunigu buvo 20 metų. Kunigas tai buvo labai dievobaimingas, o, kaipo žmogus, labai išmintingas, apsišvietęs mokslu; didelis mylėtojas lietuvių, tyrinėtojas lietuviškos kalbos, dainius ir dvasiškas rašytojas. Jisai parašė žinomą eilių knygelę vardu „*Lietuvos Biečulis*“, kur Lidos murai apgiedoti. Amžiną atsilsį ir dangaus karalystę duok jam Viešpatie!

Panemunėlis (Zarasų p. Kauno gub.). Pirm keleto metų buvau apie Panemuonėlį ir ką mačiau tenai, dabar aprašau. Žmonės čionai turtingi, smagus ir pradeda ištikro rupintis apie savo apšvietimą. Labjausios pagyrimo vertos mergaitės šitos apylinkės. Jos rupestingai užsiima lietuvišku mokslu, nors ir neperdaug da tokių yra. Josios moka ne tiktai skaityti, kaip visos kitos, bet gražiai rašo lietuviškai žino svarbiausius veikalus aritmetikos (išsimokino iš lietuviškų knygelių), o „vištakinigius“ apverčia ant nusipirkimo lietuviškų knygelių, kurias skaito pačios. duoda kitiems pasiskaityt ir puikiai perpasakoja gerus daiktus kitiems; jos ir elgiasi visur padoriaus už kitas. Lietuvaitės! Štai jums gražus paveikslas! Bukite ir jus tokios!

Jeznas (Trakų p. Vilniaus g.). Vyrai kelmės! Jug mums ir kailių nulpus, jeigu duosimės. Žiūrėkime, ką su mumis daro maskoliai. Manifestas „karunacijos“ sumažino mokestis, o mūsų „pisorius“ iščiulpė tiek pinigų, kaip ir seniaus. Jezno valsčius didelis, net iš kelių parapijų, taigi ir pinigų sako, buvę perimta septyniais tukstančiais daugiau, nė kaip prigulėjo. Šitie 7000 rublių buvo sudarę, pavogę mūsų „pisorius“ B., didelis sukčius ir plėšikas. Ačiū Dievui atsirado Kašonių kieme protingas vaikas, nors jaunas, bet brangesnis ir mielesnis mums už šimtą kokių balių kvailių senių. Jisai drąsiai apskundė „posrednikui“ pisorių, ir mes jau atsiėmėm pinigus. Pisorius, matomai, dirbo su žinia posredniko, nės, jis tebyra pas mus ir išsiaiškinus vagystei. Kad-gi ten greičiaus sulauktume tokių drąsių vyrų, kaip tas košonietis, tai nebegaistų mūsų kruvinai uždirbtas skatikas.

Negana to! Už mūsų pinigus šimet įtaisė pisorius su staršina paveikslą „kunigaikščio Aleksandro Nėvskio“ ir pakabino kampe kanceliarijos. Pisorius įkalbėjo vargšui staršinai, buk tai esąs paveikslas Šv. Kazimiero, o šits nori mus padaryt tokiais pat kvailiais, kaip jis pats. Nors ir Šv. Kazimieras buvo kunigaikštis, bet mūsų kanceliarijoj tai kuotikriausias paveikslas pravoslaviško kunigaikščio Aleksandro „Nėvskio“, labai garbinamo tarp maskolių.

Nesiduokim, vyrai, tyčiotis burliokams iš mus ir iš mūsų švento katalikiško tikėjimo. Šalin su tokiais šventaisiais ir su abrozais!

O ką mes darome leisdami vaikus į mokslinincias (učiliščas)! Kad mus teip apgaudinėja akise, tai ko maskolpalaikiai nebeįkalba vaikams, kaip mes negirdime? Knygos, iš kurių mokiama vaikus „učiliščoje“, tai vienas peikimas katalikiško tikėjimo ir išgyrimas krevatikiškos pravoslavijos. Vaikams vis da reikia per prievartą klausyti popo „molebnas“ ir bučiuoti jo kryžius. Nors vaikams užginta pasakoti, kas dedasi mokslinincioje bet vis-gi mes šiek-tiek dasižinome.

Prašykime knygamešių, kad jie pristatytų mums lietuviškas „gazietas“, iš kur užvis geriaus dasižinoti visokias maskolių sukybes ir kaip nuo jų apsisaugot. Laikraščiai kaštuoja nedaug, o susidėjus bent keliems ant vieno, tai ir visiskai mažai. Už tat-gi mums liks tada iš kitur ne vienas rublis, kaip niekas nebenusuks. Kad vagia maskoliai tukstančiais, tai jau apie apvogimą šimtais ar dešimtimis nėra ir kalbos. Per skaitymą apsišviesime ir busime protingesni. Pisoriui nebedavinėtume po kelis rublius, ar po kelias dešimtis už parašymą kokios-ten popierėlės, kaip dabar darome tartum budami begalvų. Pisorius turi ant metų 900 rublių algos ir jam nė skatiko nepriguli daugiau duoti. „Felčerius“ ima po penkioliką rublių ant mėnesio ir turi

dovanai gydyti ir važinėti po visą valsčių; gydyklos (liekarstos) skarbavos ir už jas nė skatiko nevalia imti felčerui. Kad nenori ką šitie maskolpalaikiai mums daryti dovanai, tai susirinkę ant sueigos (skodo) susitarkim padaryti nusprendimą (prigovorą), kad mums nereikia tokių ponų. — Vaikų neleiskime į „učiliščas“ ir kad varytų, reikalaukim, kad mokintų vaikus ant lietuviškų kuygų su lietuviškomis litaromis.

Neužilgio gal įves kanceliarijoje ar „učiliščoje“ skaitymus neva apie blaivystę, o ištikro daugiausiai apie pravoslaviją. Neikime tenai nė vienas, ne bukime kvaili! Tegul daleis spaudinti lietuviškas knygas, tai mes patys pasiskaitysime; o apie išsisaugojimą nuo girtuoklystės mums pasakys kunigai. Mums nereikia popo pamokslu! Broliai kelmės, o Dievas palaimis!

Vilkas Pilkas.

Atsakymai.

P-ui Vilkui-Pilkam. Tamistai sekasi rašyt. — Prašom duot tikrą adresą, tai gal galėsim išpildyt Jus norus.

P-ui Jonui iš P. „Krikštas“ ir „Sėsus Albina“ bus su laiku sunaudota.

P-ui Gyvuolių Daktarui. „Apie Gromulimą pašarų“ ir „Is bobturgio parvažiaus“ suvartosime. Ačiū.

P. M-ui. Žinią iš Šunsų gavome. Atsargiaus rašykite apie savę, kad laiškas nepakliūtų į negeras rankas!

P. Šiarpuliui. Žinutė šiūom kartu nedidelė. Kad teip, Tamista, daugiau iš gminos reikalų praneštum: apie mokesčius, apie mokslinincias, apie sukybes valdininkų ir kt.

P. nepasirasinsiam iš Kidulių valsčiaus. (X.) Žinias sunaudosime. Prašom daugiau.

P. Pagaikščėlui. „Bites“ pertaisė sunaudosime U-kę.

P. P. A. „Kaip užlaikyti vaikų sveikatą“ — gavom. Sunaudosime „Pelėsiai“ — ir-gi tinka.

P. Žemdarbui. Sunaudosime.

P-ui P. Už žinią iš Saločių dėkui-suvartosime.

P. Žmogni. Apie k. Stojalauskį ir apie maskolių geradarystę — gavom. Tinka.

P-ai Br. Tamistos žinia apie Šiaulius tinka mums.

P. Leonidai P. Prašom daugiau.

Pui Berzui. Žinios iš Vilniaus „U-ki.“ tinka.

Piningus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

Herrn Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Turiny s.

Mūsų reikalai. — Lietuvos šviesuoliams. — Našlaitė. Nauja pabudusi iš miego tauta. — Kun Sojalauskis ir judėjimas sodiečių Galicijoje. — Šis-tas apie maskolių geradėjystę. — Korespondencijos: Šiaulių. Liepojas. Saločiai. Vilnius. Pakuonis. Šunsakai. Kalviai. Boguslaviškis. Panemunėlis. Jeznas. — Atsakymai.